

Oud Wassenaarseweg bij 2, grot

Adres	Oud Wassenaarseweg bij 2
Postcode	2243 BV
Kadastraal nummer	F 10254
Naam	n.v.t.
Beschermd gezicht	Ja
Aantal onderdelen behorend tot het beschermd monument	1
Benoeming onderdelen complex	Grot
Oorspronkelijke functie	Vermaak, tuinelement
Datering/Bouwjaar	Ca. 1872 (schatting)

Omvang bescherming

De bescherming betreft de GROT.

Inleiding

De bouw van de grot past in de traditie van vroeg-landschappelijke tuinaanleg. Dit type grotten wordt ook wel schelpengrot genoemd, omdat ze aan de binnenzijde bekleed konden zijn met schelpen. Dit is bij deze grot niet het geval. Ook komt de naam hermitage voor; een verwijzing naar een kluizenaarshut. Deze elementen hadden een vermaaksfunctie op buitenplaatsen. De grotten zijn landelijk gezien en op lokaal niveau gezien zeldzaam. Een dergelijke grot werd rond 1772 gerealiseerd op Backershagen; dit is de enige andere grot in Wassenaar. Mogelijk liet Groen van Prinsteren, eigenaar van Hoogwolde/Oud Wassenaar deze grot bouwen als speelplek voor zijn kinderen. Aannemelijker is het dat de grot is aangelegd ten tijde van de veranderingen van de tuin door Petzold en derhalve van rond 1872 stamt en in opdracht van Van der Oudermeulen tot stand is gekomen. Nader onderzoek naar de bouwhistorie zou uitsluitsel kunnen geven over de bouwtijd. Na de verkaveling van de buitenplaats Oud Wassenaar kwam de grot op het perceel Oud Wassenaarseweg 4-6 te liggen, alwaar in 1923 een huis werd gebouwd. Het tuindeel waarop de grot ligt, is bebouwd na afsplitsing van het perceel Oud Wassenaarseweg 4-6; het huis op dit tuindeel is geadresseerd Oud Wassenaarseweg 2 en is van jongere datum.

Ten noorden van de grot, achter het huis nummer 2, ligt – op het perceel van Oud Wassenaarseweg 4-6 – een tuinhuisje, dat ook tot Oud Wassenaar behoort zou hebben. Gezien het uiterlijk van dit huisje is het aannemelijker dat het huisje gebouwd is, toen het huis Oud Wassenaarseweg 4-6 gebouwd werd, namelijk in 1923. Naar mondelinge overlevering is dit huisje in gebruik geweest als kleedruimte voor het zwembad van dit huis. Dit tuinhuisje is daarom niet betrokken bij de bescherming.

Over Oud Wassenaar/Hoogwolde

Kasteel Oud Wassenaar is voortgekomen uit de 18de-eeuwse buitenplaats Hoogwoud of Hoogwolde. Dit buiten werd in 1845 gekocht door Guillaume (Willem) Groen van Prinsterer (1801-1876), een antirevolutionair Nederlands politicus en historicus. Groen van Prinsterer was kabinetssecretaris (1829-1836), lid van de Kamer van Grondwetsherziening (1840) en lid van de Tweede Kamer (1849-1857, 1862-1866). Groen van Prinsterer woonde in Den Haag en bracht tijdens de zomermaanden in Wassenaar door – vanaf 1845 op Oud Wassenaar. In 1870 kocht hij Blankenburg en in 1872 verkocht hij Oud Wassenaar aan Cornelis Jan van der Oudermeulen (1838-1904), stalmeester in buitengewone dienst van Koning Willem III en onder meer hoogheemraad van Rijnland. Van der Oudermeulen liet het bestaande huis afbreken en het huidige 'kasteel' Oud Wassenaar bouwen. Ook de tuin- en parkaanleg liet hij wijzigen, waarbij de vroeg-landschappelijke aanleg door tuinarchitect C.E.A. Petzold getransformeerd werd naar een late landschappelijke aanleg. Na het overlijden van Van der Oudermeulen in 1904 kwam de buitenplaats, samen met het naastgelegen Rust en Vreugd, in handen van Nationaal Grondbezit N.V. en in 1908 van de exploitatiemaatschappij 'Park Groot Haesebroek' onder directie van de architect J.T. Wouters. Het formele gedeelte van de buitenplaats, langs de rechte lanen (Oud Wassenaarseweg, Beukenlaan (nu: Groen van Prinstererlaan) en Lindelaan), werd in de jaren daarna verkaveld tot villapark en bebouwd. De landhuizen aan de zuidoostzijde van de centrale vijverpartij van Oud Wassenaar, namelijk Van der Oudermeulenlaan 20 uit 1920 en Laan van Hoogwolde 1 uit 1930 behoren ook tot deze ontwikkeling, net als de woonhuizen langs de Oud Wassenaarsweg, waaronder het huis De Eik uit 1923 op huisnummer 4-6 en het afgebroken huis De Beuk uit 1921 op huisnummer 8-10.

Stedenbouwkundige aspecten

De grot ligt in de tuin van Oud Wassenaarseweg 2, tussen de Oud Wassenaarseweg en de laan naar Kasteel Oud Wassenaar, Park Oud Wassenaar genoemd.

Architectonische beschrijving¹

Gemetselde grot met aarden dekking, die als een heuvel in het landschap (dat is nu: de tuin) ligt. De grot heeft twee ingangen, verbonden door een S-vormige gang. De toegangen zijn gemetseld in baksteen in kruisverband. De toegang aan de westzijde heeft een getoogde toegang onder strek met houten deur, daarboven een hardstenen gevelsteen (eventuele tekst volledig verweerd). De afdekking wordt gevormd door een laag staande stenen. De toegang aan de oostzijde is eenvoudiger; er is een boogvormige opening met dubbele rollaag en houten toegangsdeur. Aan de binnenzijde zijn gemetselde gewelven in schoon werk en een nis. De nis en delen van het muurwerk zijn bekleed met (vermoedelijk) vuurstenen. Deze verrijking verhoogt het pittoreske van de grot en is passend voor zijn functie als speelgrot.

¹ Deze beschrijving is geen uitputtende beschrijving maar een beknopte schets van de belangrijkste aspecten ten aanzien van hoofdvorm, materialen en detaillering.

Waardstelling

De grot is vanwege de cultuurhistorische - , architectuurhistorische - en ensemblewaarde van algemeen belang voor de gemeente Wassenaar

- als onderdeel van, als uitdrukking van en als herinnering aan de ontwikkelingsgeschiedenis van Wassenaar en als onderdeel van de ontwikkelingsgeschiedenis van de buitenplaats Hoogwoude(Hoogwolde)/Oud Wassenaar in het bijzonder;
- vanwege de typologische betekenis als zeer zeldzaam buitenplaats-element;
- vanwege de gaaf bewaarde en typerende hoofdvorm en indeling van de grot alsmede het materiaalgebruik;
- vanwege de herkenbaarheid vanwege de duidelijk herkenbare vorm (heuvel) en uiterlijke kenmerken zoals toegangsdeuren;
- vanwege de ligging binnen een van rijkswege beschermd dorpsgezicht, namelijk 'landgoederenzone van Wassenaar, Voorschoten en Leidschendam-Voorburg'.

Bijlagen

Foto's situatie 2012; afbeelding Google Earth; kadastrale kaart.

Literatuur/bronnen

Gemeentearchief/bouwdossiers; bezoek ter plaatse 8 oktober 2012; Monumentenregister; Lit, R. van, et.al, 'Jong Monumentaal Wassenaar', 2003; Scheffer, C., 'Jongere bouwkunst en stedenbouw, Wassenaar', provincie Zuid-Holland, 1993.